

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cavtio Criminalis, Seu De Processibus Contra Sagas Liber

Spee, Friedrich von

Francofvrti, 1632

30. Quae praecipue documenta Confessariis Sagarum tradenda putemus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11133

& incendio interiore vexat, ne non o
mni studio iis me incēdiis interponam
quæ metuo ne sinisterior quis flatus et
iam in immerētes impellat. Argumen-

NB tum est quoddam penes me, occultum
adhuc; reuelandum suo tempore ac lo-
co; quo id mihi penitus persuadeo, vt
nullatenus dubitem, inter quaslibet
QVINQVAGINTA ad rogum condemna-
tas, vix quinque aut vix duas nocentes
interesse. Audiat vero quisquam Magi-
stratum id manibus palpare velle, da-
bo operam suo tempore vt palpet; nam
& supra promisi dubio II. ratione 8.
Sed frustra.

D V B I V M XXX.

Quæ præcipue documenta Confessariis Sagarum tradenda putemus?

RESPONDEO, Rogabat me nuper
Sacerdos quidam Sempronius, vt
quoniam videretur ad reorū confes-
siones adhibendus, breuiter instrue-
rem in nonnullis, quæ utilia scitu essent.
Negavi primum, & sane causam dedi.
Nam, mi Semproni, inquam; persuasum
ego

ego quidem habeo, qui Confessarij partes apud incarceratos hoc tempore in periculosissimis Sagarum causis fungi velit, officium hoc eius esse, vt medius intercedat, non inter Reos & Iudices, vt moriantur; sed inter Reos & Deum, vt qualeiscunque fuerint, seu nocentes, seu innocentes, saluentur; Suum sibi forum Iudices habeant, Sacerdos suum. Vel igitur officium hoc tuum facturum es, vel non facturum: si hoc posterius, nolim instruere qui quod instruendus sit amplecti non velit; si prius autem, instruere non est necesse; Illico te cura omni Iudices absoluent, ac de alio sibi prouidebunt, qui fora confundat, quæ exempla non pauca vidi: Vt proinde non sit, quod quenquam instruam, cum vel uti non volet, vel uti non poterit. Refutauit me tamen ille, cum sic instaret: Ego vero, inquit, quod officium boni Sacerdotis esse cognouero, facturum sum. Vel tum me retinebunt, vel amoue- bunt; si prius, fruatur utiliter instructione; si posterius, non inutilis quoque fuerit, cum id inde confirmatius euadat

quod iam ante persuadere vis, timendum scilicet, ne iniqui multi Iudices sint: quippe cum id præsumi possit, si nec conscientis reorum nisi per imperitos, & officij sui immemores consultum velint. Itaque sequentia fere documenta sunt, ommissis aliis iam tum notis, quæ maxime notari proderit.

DOCUMENTVM I. Quando audio, nunc passim ad has causas adhiberi religiosos, curent eorum superiores ut eos mittant qui Christi Domini nostri spiritu sint præditi, mites, mansueti, deuotionis laude commendati, iudicij accurati, & probatæ prudentiæ in Domino, quique animis hominum occupandis, pernoſcendis, scrutandisque cordium secretis, tum & conterendis peccatoribus operam & experientiam sumpserint: Non impetuosi, nec affectibus seruietes, sed omnia ad libellam rationis & doctrinæ expedientes. Curent etiam *per adiunctos eis socios diuersos* intelligere, nunquid iudicentur imprudenter, aut secus gerere? plurima enim sæpe admittunt nimis quam corrigenda.

Do.

DOCUMENTVM II. Confessarij ad carceres destinati postulent in primis directionem à liberalissimo Patre luminũ, commendent deinde ei animas liberatoris nostri sanguine redemptas, agant denique cum reis ipsis suaviter & paterne, vt ad veram eas poenitentiam adducant, seu reas se factas sint, seu non sint. Nec de hoc vt fateantur eis primum facient mentionem, sed differant, & prius in genere ea afferant quæ ciere contritionis motum possunt: explicent iis cum aliquo affectu & facundia Christiana, qui noster ille mitissimus sit DEVS, Pater misericordiarum, & totius consolationis, qui vel vnigenito suo pro nobis non pepercit. Adducatur Parabola indulgentissimi illius Patris, qui reuerenti filio suo perditissimo se in collum lachrymans infudit, & quantumuis antea peccatis filij constrictum pectus, in omnem nihilominus clementiam dissoluit. Non esse DEVM nostrum qui Dij sunt Gentium, qui iras ponere non possit: captum semel incredibili humani generis amore longius progressum, quã

vt reuocare amoris sui pacta nūc liceat:
 Exstare in Diuinis libris pacti æterni iu-
 ramentum eius irreuocabile per semet-
 ipsum: Quia si fuerint peccata nostra
 sicut coccinum, quasi niuem tamen de-
 albanda fore: sed & Aduocatum apud
 eum esse filium eius vnigenitum cruci-
 fixum, qui & nouerit figmentum no-
 strum, & vero causam nostram quan-
 tumcunq; grauissimis criminibus con-
 fossam, sua aduocatione erigere, susten-
 tareq; velit, &c.

His & similibus magno studio labo-
 rent singulos ad dolorem de peccatis
 concipiendum, agendamq; feriam pec-
 nitentiam inuitare. Neque enim nega-
 re se Legifer noster potest, vt non ani-
 mos quorumcunq; peccatorum, fa-
 luberrima compunctione frangant vi-
 ri ij, quos se hominum piscatores factu-
 rum, ipse verbis veris pollicitus est: Cla-
 rissima verba sunt, & oracula Filij DEI,
 quibus fidem detrahere, naufragari est
 in fide. Hac igitur sponsione subnixi
 Ius suum sibi vendicent: vsurpent, da-
 rum sibi ministerium reconciliationis:
 redu-

reducant per contritionem, qui per vitæ licentiam à Deo longius aberrarint. Ita enim fiet, vt peccatorum vinculis attritis, mollitisq; animis per colloquia sanctorum, nihil obftet quin omne virus non solum ad sacrorû Sacerdotum, sed etiam Iudicum tribunal facilius effundant. Hæc est enim contritionis seu pœnitentiæ natura, vt vbi in animum recepta semel est, obstinatio & taciturnitas (si modo vere Rei sunt, quod quærendum non supponendum est) habitare non possint. Optimum hoc & suauissimum torturæ genus est ad vocem soluendam. Hic artem suam exerceant Sacerdotes illi, de quibus supra cōque-rebar: & si zelum Dei habent, non prius Iudices instigent ad expediendas torturas illas sæuas & sæpe nimium crudeles, quam ipsi hac sua tortura sacra vsi sint, id est, salutari de peccatis compunctiōe animos Reorum lacerauerint: Hic acuant ingenium, & vires suas omnes explicent, vt faxea multorum pectora diuini sermonis vi, & impetu spiritus comminuant. Nec est denique,

P 5

quod

quod Sacerdotes probos & feruentes non paulo plus docebit, quam si Iudicum sæuitiam imprudenti instigatione excandefaciant. Nam inuehere inhumaniter in captiuas & afflictas: identidem illis molestum esse, & quasi certissimo de earum reatu iam constet, nullam eis sinere quietis partem: odiosis cognominibus laceffere: apud Iudices traducere, & similia quæ supra memorata sunt dubio 19. Non est sane quisquam in foro rabula tam hebes, qui non æque possit. At vero pertinaciam hanc talem diuina vi sermonis frangere, mollire animos, cor impœnitens compungere, nemo potest, nisi manifesto Dei spiritu instructus.

DOCUMENTVM III. Non probo igitur Confessarios, qui hoc primum hoc vltimum imo solum agere videntur, vt modo confiteantur rei, nil celent. Itaque non nisi Confiteri, & Confiteri ingeminant: cæterum autem de Conuersione serua ad Deum, de dolore animi vehementi, de detestatione peccati super omnia, vix tenuiter meminerrunt, nedum

vt

vt præcipuum hic conatum & sollicitudinem adhibeant quo tales actus, tam difficiles, à peccatoribus & quidem talibus, si vere rei sunt, impetrent.

Itaq; dum Confessi duntaxat rei sint, id est, omnia peccata sua ad lōgum & enucleate recitauerint, iam salua & tuta sunt omnia; iam appellant filios æternæ vitæ, iam vere pœnitentes moriuntur, quicquid tandem fit de contritione. Existimo autem ego, nisi me Theologia mea fallit, non ita facile reconciliari posse infinitam Maiestatem; sed insigni quadam opus esse sollicitudine, ad non vulgarem animi dolorem, preces, gemitus, & clamores cordis cum confessione coniungendos.

DOCUMENTVM IV. Non putant plerique expedire, vt rei antequam in foro externo causam suam transegerint, ad internum vocentur; sed suadent eo vsque hoc differri, dum in externo omnia liquida sunt, ita Delrius lib. 6. c. 1. Sect. 3. atque vsu fere ordinario recipitur.

DOCUMENTVM V. Expedi tamen, vt paulo ante dixi, per visitationes
& col

& colloquia Sacerdotum Reos disponi ad pœnitentiam, compunctionem, & feriam ad Deum conuersionem, cum primum fieri potest: id enim profuturum scio, non solum ad confessionem sacramentalem, sed etiam profanam, quæ hac via tutius feliciusq; quam per torturas obtinebitur. Et ad Sacramentalem quidem omnino hæc compunctio necessaria est, vt præcedat: Sacramentalis enim esse non potest, nec ad salutem proficua, nisi ex præuia compunctione orta sit: illius hæc filia debet esse, aut esse non potest. Vnde rursus confirmo quod dicebam; id potius laborandum Confessario, vt conterantur Rei, quam vt fateantur. Nam fateri quid attinet, ni contriti sunt? si contriti autem, iam sponte sequitur confessio, si quidem sunt Rei.

DOCUMENTVM VI. Etsi amplecteremur sententiam Delrij, docentis, licere Iudici æquiuatione sermonis, aliove quo dolo bono reos circumscribere: id id tamen fieri à viris spiritualibus nullatenus permetteremus.

Ra-

Ratio est, ne ministerio eorum, atq; ordini inuratur nota, quæ non tam facile seculari Iudici adherescit. Scio contigisse, vt cum Sacerdos quidam Reo cuiuspiam æquiuoce promississet mitigationem supplicij, nec eam deinde consequeretur; ita turbatum esse hac deceptione, vt vix tandem obtineri potuerit, vt ante mortem se extrema expiaret pœnitentiæ purgatione.

Caueat igitur confessor, vt aliter, quàm fidelem Christi imitorem decet, in hac re se gerat; ne se deceptum esse quisquam merito queratur ab eo, quem Dei fuisse loco agnouit.

DOCUMENTVM VII. Omnino autem dedecet, si viri spirituales, vt nonnullos audio fecisse, suggerant Iudicibus torquendi modos, nisi forte mitiores. Licetorum hoc non Sacerdotum munus est.

DOCUMENTVM VIII. Sed nec decet, si tormentis palam intersint & spectent, vt bene monet Delrius lib. 6. cap. 1. sect. 3 propter irregularitatis periculum, vt ipse ait, & scandalum. Sed interim ta-
men

men non video, cur non alicubi ex occulto ea arbitrari per rimam; aut fenestellam possint. Ratio: nam aberit & irregularitatis periculum, & scandalum cum nemo sciat: & vere proderit, ut quam crûda & periculosa ea res sit, ipsi suis oculis vsurpent. Quod si concilium Antisiodorense Can. 33. vetat Presbyteris ac Diaconis *ad Trepalium stare, ubi Rei torquentur*, id explicandum puto; ut vetet stare palam.

DOCUMENTVM IX. Imo vniuersim non plane negliget prudens Confessarius, ut scire saltem ruditer laboret, quæ rite iudiciales processus instituantur. Ratio est; tum ut secundum ea prudentius possit cum reis in foro conscientie procedere; tum & Iudices, si opus esse videretur, officij commonefacere. Ita nuper totidem verbis religiosi cuiusdam ordinis Visitator monuit suos, qui ad carceres itarent, in Epistola quadam encyclica, quam quidam eius ordinis religiosus mihi monstrauit.

DOCUMENTVM X. Displicuit mihi nuper Confessarius, qui primo suo in carcerem

cerem ad quampiam aditu, vt eam tanto melius ad confessionem adduceret, denunciabat ei, conclusum esse apud Iudices de eius morte, faceret igitur officium. Præclara vtique beneuolentiæ captatio! Existimo enim Sacerdotem dedecere, vt cuiquam mortis nuncium afferat, neque id aptum esse medium (nisi forte in plane impœnitentibus ac desperatis, quibus alia non profuerunt) ad recte hominem Deo conciliandum; cum habeam experientia, plerosque, aut saltem multos, etiam alioqui strenuos viros, audita mortis denunciatio-
ne, ita vehementer consternari, vt ad adeo præclaras mentis functiones sint inhabiles. Tristia igitur alios nunciare sinant Sacerdotes: Ipsi ea afferant, quæ consolationi esse possint.

DOCUMENTVM XI. Laboret autem prudens Cōfessarius, vt reorum animos sibi potius arctissime deuinciat; quod fiet, si declaret venire se, non vt Iudicem, sed Patrem, qui personam acturus sit paracliti, in spiritu Filij Dei. Explicet igitur quid inter Sacerdotum & secula-
rium

rium Iudicium officium, & intentionem
interfit: Apud hos, si qui reus sit, de pe-
nis agi: apud illos, de condonatione.
Non esse igitur quod metuant, quin o-
mnem animum penitus aperiant, &
quicquid angat, explicent: agant secum
fidentissime: non suspicentur quicquam
fraudis, non diffidant: se monstraturum
esse eis affectum eum, quem fidelissimus
pater amantissimis suis pignoribus un-
quam possit: Condolere vero & com-
pati eorum miseriis: sed & tangi dolore
cordis intrinseco, non secus, quam si
propria res agatur: Quod si eos adiuua-
re qua ratione posset, non dubitaturum
proprio sanguine subuenire: atque igitur,
non parum sibi ægre esse, quod id
non liceat, nec nisi soli animæ prodesse
possit. Et nunc, huic sane omni studio
consulturum: nunquam vero se eas de-
ferturum, sed ut cunque res cadant, af-
futurum ad extremum articulum; ere-
cturum animos, additurum spem & ro-
bur ne concidant, aut abundantiore
tristitia absorbeantur; & id denique o-
mnimodo acturum ut queri non possint,
vl-

illum sibi defuisse consolationis genus. Hæc enim & similia, quæ fidelitatem & Apostolicum spiritum sonant, si proposita fuerit; mirifice sibi reos astringet, ut ad hunc velut charitatis funiculum, seu habenam duci se sinant quo libeat, prout sæpe sum expertus.

DOCUMENTVM XII. Potissimum vero eos securos reddat etiam stipulata manu, & si opus sit, iuramento appposito, quicquid secum utpote cum viro spirituali etiam extra confessionem locuturi sint, ne verbulum, quod ipsis nocere queat, seu quod nolint, ad externi fori Præsides foras effluxurum.

DOCUMENTVM XIII. Imo & iuuerit distincte addidisse: quod quicquid secum agant, id nec si maxime nocentes sint, obesse eis possit; nec si maxime innocentes, prodesse. Sibi enim nullum cum Iudicialibus personis in his causis commercium sermonis esse; nec illos Sacerdotibus in his quicquam credere, aut audire; sed iuxta propria Iura & ordinem procedere: tãtum igitur se inter reos & Deum posse mediũ intercurrere,

Q

& quic-

& quicquid fiat de corpore, id efficaciter agere, vt spiritus seruetur, & ad illa domicilia perueniat beatorum, quæ cum Dei filius pœnitentibus pollicitus semel sit & mercatus à Patre, iure iam suo repeti possint à peccatoribus omnibus, etsi alte demersis. Ita dum nec obesse, nec prodesse nisi quo ad animam eis posse persuaserit, quæ secum secreto communicent; obuiabitur tum iis, qui vt à Confessario iuuarentur innocentes esse vellent, tum iis, qui & nocentes esse mallent ne proderentur, & ad torturas reducerentur. Nam

DOCUMENTVM XIV. Doceo Confessarios vt certissimò sciant, plurimos esse, qui etiam in ipso sacramento nocentes se, cum non sint, fateantur: (vt ipse sapius, & alij mecum religiosi viri manifeste nos ipsos conuicimus) idq; ideo; vel quia importuni Sacerdotes sunt, quorum impetum aliter euitare non possint, de quo repete dicta dubio 19. vel ne, quod dixi, in quæstiones repetantur. Sic enim simpliciores multi existimant, oportere Sacerdotes quæ quo-

mo-

modocunque à reis audiant, personis iudicialibus referre, atque ob hanc ipsam industriam eos ad se expiscatum mitti: nec, nisi difficulter, quidam in cōtrariam sententiam reflecti possunt, maxime cum & id eis persuadeant lictores; dum verentur, ne quo modo sibi prædæ elabantur, siquid reuocent apud Sacerdotes. Misericordia hæc est oppido notanda, & inscitia iuuenum Sacerdotum lachrymis deflenda. Atque ego quidem qui sic in sacramento mentiti sint, damnare non ausim: quin potius excusari posse nuper docui, ob simplicitatem, perturbationem, & similia. Verum tamen, quod & non reuocent quos complices nominarunt, & vehementiori hoc conscientia scrupulo pressi maiore cum dolore (quem quo tectiore causa, eo feruentioribus poenitentia signis apud Deum contestantur) decedant; atque hinc fiat, ut tanto confirmatius & ipsæ tam eximie poenitentes, & aliæ ab eis denunciatae res habeantur, minusque exinde dubitet Germania, quin maleficis sit plena, res hæc admodum conuulsa

Q 2

& ab-

& abrupta est. Vt nesciam, quid satis pla-
 gam. Porro cum vt dixi, multi metuan-
 vel ex ipso Sacramento prodi; quid mi-
 rum, si quãdò extra illud cum iis Sacer-
 dotes agūt, plures sunt qui id formidant.
 Itaque mihi constat, nonnullos etiam ma-
 lias prudētes viros magiæ falso infimu-
 latos & captos, tum ob eum metum que-
 dixi; tum quia nihilominus de se actum
 videbant, nec vllam solidam Sacerdo-
 tum accedentium consolationem spe-
 rabant, ideoq; præ desperatione & sto-
 macho loqui amplius pro se dedigna-
 bantur; tum quia alia ratione declinare
 nonnullorum importunitatem non li-
 ceret, non aliter quam pro reis se apud
 quoscunque extra confessionem gessis-
 se: ac cum vltius multa rogarentur, om-
 nia consequenter annuisse, & finxisse,
 quæ cœpta semel fabula exegisset. Qua-
 re cum hæc ipsa deinde spirituales illi
 viri simplicissimi passim spargerent, &
 hinc criminis huius contagionem mire
 exaggerarent, quid poterat fieri aliud,
 quam ita omnes in concepta semel opi-
 nione de multitudine maleficorum

con-

confirmari, vt nemini iam sano de ea dubitare in posterum liceat? Longum nimis fit, si hic exempla inferam Sacerdotum illorum, qui ita turpiter decepti & se & alios miris & grandibus inaniis impleuerunt.

Itane vero inter eos, etiam religiosos & Apostolicos esse viros, qui versati cum reis multum sint, atque hæc nondum deprehenderit, sed iam omnia se tenere putent, si modo rei eis crimen, seu intra seu extra sacramentum, vere seu falso fassi sint? Vbi nunc ergo Evangelica illa prudentia serpentina? vbi gustus ille sanctorum, quo & gustari quasi innocentia quorundam posset, etsi alia vnde colligeretur deessent? Vbi illud Apostoli, quod agebat, *quoniam spiritualis iudicat omnia*, I. Cor. 2. 15.? An non amplius distributiones huiusmodi gratiarum in Ecclesia sunt? Væ Confessariis qui committere se rei periculosaudent, & non plurima cogitatione omnia versant, ac creberrimo gemitu dies noctes Deum pulsant, ad obtinenda consilij & scientiæ dona.

Q 3

Quic-

Quicquid sit, animaduertat diligenter Confessarius. Et cum non aliter apud reos egerit, quam induta persona Christi: cumq; eo solum reos adduxerit, ut ipsi plane confidant, admiranda quædam sensim discet, quæ adhuc ignorat. Gratias mihi non pauci Sacerdotes egerunt, quod hac vna via apertos sibi in multis oculos fuisse experti essent, cum prius nescio quo impetu rapti aliter omnia existimassent.

DOCUMENTVM XV. Non solum autem reos securos reddat de taciturnitate sua Sacerdos, verum etiam reiplam eam seuerè colat: Ita ut neque quæ extra confessionem cum eis agit, temere foras exportet: Id quod ante citatus Visitator omnes suos in dicta epistola diserte quoque admonuit: Et quidem omnino prudenter. Nam rationes istæ sunt:

I. Sic sæpe incauti quidam, dum confulere captiuis volebant, nouam eis torturam causerunt.

II. Irregularitatis sæpe periculum est cum facile garrulitate sua, aliove signo

mot

mortis sententiam efficaciter promoveri possint. Sunt enim Iudices plerique, ut ipse annotavi, & monet quoque Delrius, qui id agunt, ut à Confessariis signum aliquod captent, quo captivi constantes, id est, nocentes, innuantur: quod ubi furtim incautis abstulere (quanquam nunc suffurari tale quid non sit opus, cum passim insulsi Sacerdotes (absit verbo iniuria) ipsi sponte perfluant rimarum pleni) tum demum abrupta ulteriore hæsitatione ad condemnandum accedunt: Quo pacto gloriantem nuper Iudicem audiebam, cum diceret: se vero ne impingat, in neminem adhuc hætenus capitali pœna animadverti iussisse, nisi quem prius à Confessario intellixisset in culpa versari: satis innuens quam *efficaciter* ad reorum cõdemnationem Sacerdotes concurrerent. Placet Sacerdos ille, vir mihi amicus, quem cum Iudices subinde rogant, maneat ne hæc vel illa constans, sic enim loquuntur, respondere solet: Ego vero, inquit, ut quod res est dicam, an constans sit nec ne, an fateatur nec

Q 4

ne,

ne, an nocens sit nec ne, sane nescio neque curo: nam talis an talis sit, ad me non spectat, sed ad Iudices: Id autem spectat, ut qualiscunque tandem fuerit, nocens an innocens, bona an pessima, ad cœlum eam ducam: id quod Deo adiuuante pro meo munere me facturum spero: de cætero quid me affligam & mittam falcem in messem alienam? Ita ille: sed ni valde suauiter & modeste fiat, offendi Iudices solent.

III. Periculum est, ne reueletur interdum sigillum Sacramentale, aut saltem reuelari videatur, quod omnino omnes maxime cauendum clamant: neque enim populus distinguit quid intra, quid extra confessionem acceptum sit. Ut mirari sane subeat religiosi illius nuperam prudentiam, qui cum esset ordinarius reorum Confessor (nec de loco, nec de persona rogare volui) publice de suggestu in magna populi concione pronunciare ausus est: non esse quod Magistratus vereretur in Sagas acerrime procedere; sibi enim certissimo constare, nullã adhuc eo in loco ad supplicium

cium ductam esse, quæ culpa vacauerit. Sic ille. Mihi autem scire lubet, vnde id ei tam certo constiterit? An quia iudicio publico damnatæ erant? Sed id scilicet non equè populo erat notum, nisi & sibi hoc constare concionator diceret? Amplius aliquid voluit dicere, & maiori certitudine rem firmare: Sed hæc ipsa maior certitudo vnde erat? An extra an intra confessionem hauista? si intra, vbi nunc tandem tam sacrosancti secreti ratio est? si extra autem, cur id additum nõ fuit, & occursum suspicioni, ne id dicere sic affirmate Confessarius non videretur, nisi quid altius certiusq; quam communi modo cognouisset? Itaque non parum scandalizatus esse populus dicitur, cum solum hoc sacrosanctum Confessarij nomen multorum iudicia insigniter & merito irritasset. Non tam ipsum ego Confessarium hunc miror, quam religionum Superiores, qui hostes in res difficiles exponunt, quos qua sint iudicij inopia iam tum utique exploratos habent, aut habere debent. Certe hunc ipsum hominem eo intelli-

Q 5

gebam

gebam iudicio & capacitate inter suos habitum, vt in studiis suis progredi ob ingenij hebetudinem non potuerit: sic enim auditores eius deinde vestigaue- rant & mihi narrabant. Qua ille igitur prudentia & iudicio cum reis versatus sit priuatim, qui sic publice existimatio- ni suæ parum nosset prospicere, iudicet meus lector. Sed nimirum, ni hos tales adhiberemus, qui importunitate sua ni- mia reos cogere, vt tandem victæ tæ- dio ad redimendam vexam fateantur quod isti per fas & nefas volunt, (sic enim solitum fuisse eum concionatorē, de quo dixi, audiebam) deessent Ger- manix qui inflarent credulitatem Prin- cipum de multitudine Sagarum: Quasi vero (quod nuper Iudici cuidam expe- riundum obtuli) vlla tam innocens mu- lier esse possit, etiam quæ omnia licto- rum tormenta illuserit, quam non su- perare huiusmodi importunitate, & a- gendi ratione velim, vt ream sese tan- dem apud me cōstituat, si id intendam. Sed prohibeat me Deus. Porro imperi- tos huiusmodi Principes audiunt, & se-
quun-

quuntur: cum tamen quidam diceret, sibi difficile non fore, in eo ipso loco, quo is homo iactabat innocentem periisse nullum, ostendere periisse plures. Sed ne tale quid vnquam à quoquam ostendatur, abunde cautum est, quod qui id moliri incipiat, suspectus fiat, aut indignationē Magistratum incurrat. Ingeniosissimum vero hoc Inuentum est inter omnia, quæ in hoc quidem genere habet orbis: nam ita omnis via præclusa ingeniis est, ne obscurissimis causis libere inferre lucem possint; quod notandum est.

DOCUMENTVM XVI. Quæri possit, quid faciat Confessarius, si (quod impossibile non est, vt vide apud Tannerum) ex confessione vel aliunde, cuiuspiam innocentiam cognouerit? An indicabit? Posset, si indicet, periculum enasci reuelandi sacramentalis sigilli, dum scilicet alios quoque audiens, de illis taceret: nam innueret tacendo, hos igitur non esse qualis prior: Quod si periculum hoc absit, quia V. C. alios non audit, &c. atque etiam putat non frustra
apud

apud Iudicem se laboraturum, nec caufaturum reo noua tormenta, nec aliud aliquod incommodum fecuturum, vt scandalum magnum populi, &c. non video, cur non modo non possit, sed debeat conari vt subueniat; ita enim charitas iubet, & ita Scriptura: *Erue eos, inquit, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses*, Proverb. 24. 11. Caueat tamen ne innotescat aliis reis, Confessarium pro innocentibus intercedere, ne occasionem sumat hinc sacrilege confitendi, vt ante monui docum. 13. Caueat quoque ne contra Iudices quicquam agat aut dicat, seu ante seu post mortem reorum, quod eos infamet, aut iudicia publica perturbet: Si quid erit, id non apud alios, sed ipsos proferat, & moneat: cum hoc vti que Apostolicos viros non dedecere dicat Apostolus, cum ait: *An nescitis quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis secularia?* 1. Cor. 6.

DOCUMENTVM XVII. Nec minus quaeri possit quid agendum, cum quis alios innocentes denunciauit tormentis coactus?

Etus? Res intricata: sic tamen dicendum: seu grauius peccatum sit, siue non sit, quod quis tantis tormentis victus, innocentibus culpam afflauerit; hoc tamen certum est, teneri eum ut id reuocet *quam efficaciter possit*. Cum autem Iudices nihili faciant (Quam recte ipsi viderint, & tu vide infra dub. 40.) reuocationem eam, que fit à re post latam sententiam prope mortem; tenebitur ut reuocatio sit efficax, reuocare tempestiuus ante latam sententiam; & hoc quidem iuxta communem sententiam, etsi metuat seu prouideat se ad penas reuocandum: quia in pari sui & proximi necessitate rationem potius habere debet innocentis cui fecit iniuriam dum eum falsa accusatione inique læsit.

DOCUMENTVM XVIII. In hoc vero casu; si Titius ob apprehensionem pœnarum adduci non potest, ut sub tanto discrimine palinodiam canat, difficultas existit: dicam quod sentio: Nam

i. Inprimis; quid si dicat Titius, reuocationem quam immediate ante mor-

mortem ablato tormentorum metu facere palam cupiat coram populo, merito sufficere, quippe quæ æstimatione prudentum maximi sit momenti, ac proinde de se efficax? quod si vero vitio Iudicum inefficax sit, ac proinde delati non eximantur, id Iudicibus, non sibi imputandum.

2. Deinde; quid si Titius tempestiue in carcere reuocationem faciat, seu voce seu scripto coram Sacerdote suo, & altero adhuc teste: atque hic postea cum euauit tormentorum metus, id est, vel immediate ante, vel post Titij mortem, reuocationem hæc exponant à Titio præsentis animo in conspectu Dei & testium factam? an non hæc saltem sufficiens & valida censeretur? & si nondum admittere eam Iudices velint, excusatus apud Deum Titius est, & illi si contra denunciatos procedant, iniqui homicidæ sunt?

3. Denique; quid si clare ostendam Titium fecisse, quod in se est, & quicquid tandem ab eo postules, non tamen futurum, vt semel accusati vlla re-

uoca-

uocatione exculpentur? Nam quid Titium vis facere? An reuocare tempestiue apud Iudicem, & reductum in quaestiones, eas constanter elidere persistendo in reuocatione, vt habet sententia communis, & paulo ante dixi? sed hoc frustra: nouit iam imbecillitatem suam, scit certo futurum, vt quaestiones eas non toleret, vti nec priores tolerare potuit: Rursum igitur dolori cedet, & reuocationem suam damnabit: ac sic redibitur quo prius, in easdem miseras: imo tunc tanto amplius accusati habebuntur nocentes.

Poeniteat igitur, & Deo commendet, & reuocet iis modis quibus potest, & dixi. Si Iudices id non curant, ipsi viderint. Id vero dolendum vehementer, quod cum plurimæ metu repetendorum tormentorum non audeant reuocare denunciatas, valde exaggerent Iudices, has vtique certissimo nocentes esse, *cum tam multa poenitentes super eis mortuae sint*: quis enim hæc audiens vim magnam non putet in his locutionibus inesse? Et tamen quæ vis insit,
ex

ex dictis satis patet, & infra adhuc patebit.

DOCUMENTVM XIX. Proderit porro Confessariis reorum, totum hunc nostrum commentarium non oscitanter legisse, & quæ dicuntur, coram Deo sapius *cum aliqua mora* expendisse. Ego id cum iuramento depono, *me quidem nullam hætenus ad rogam duxisse, de qua omnibus consideratis prudenter statuere poterim, fuisse ream.* Idem ego à duobus aliis accuratis Theologis audiui; Neque non omnem tamen Industriam adhibui, qua ad veritatem penetrarem, vt dixi supra dub. II. rat. 3.

Dicam aliquid, quod audire cupiam quicumque aures audiendi habent, maxime vero sacratissimum Imperatorem, Principes, eorumq; Consiliarios: Fingatur enim de industria atrocissimum ali-

NB quod exceptum crimen quo noceri sibi vulgus apprehendat, atque eius deinde dispersa fama in id Inquisitores sese accingant iisdem viis, quibus nunc in maleficia: Aio sane; si in Germania paulo post pauciores erunt eius criminis

rei,

rei, quam nunc magiæ, sistam me summo Magistratui & in flammam viuis iniiciar. Atque ego quidem si his ipsis verbis utentem audiam vel ignorantissimum de plebe, vereri sane incipiam, ne non sine magnis causis quas ipse norit, sic loquatur: & ad minimum reflexa mente hæream, & meditatione aliqua dignum putem, quod homo rationalis non plane mente deiectus, sic confidenter, cum pacatus esset, ausus eloqui sit.

D V B I V M X X X I.

*An ante torturam mulieres per lictorem
tonderi conueniat?*

ANte quam respondeam, oro lectorem verecundum, ut dicere cum aurium eius venia mihi liceat, quod & facere sine pudoris venia liberrime iam alicubi solent. Cum enim quæstionibus seu torturis admouenda quæ rea est, seducit eam primum in locum proximum infamis lictor, & non modo capite & axillis, sed & qua parte mulier est, accurate detondet, aut admota facula adurit.

R

Cau-